

2. Генрі О. Останній листок. Оповідання/ О'Генрі. – К.: Молодь, 1983. – 224 с.
3. Завадська В. Спроба аналізу художніх особливостей творів Дж. Толкієна «Хоббіт, або Туди й назад» та «Володар кілець». / В. Завадська. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2003. – № 5. – С. 52 – 55.
4. Зборовська Н. Психологія і літературознавство: Посібник / Н.Зборовська. – К.: «Академвидав», 2003. – 392 с.
5. Карпентер Х. Дж. Р.Р. Толкієн. Біографія / Х.Карпентер. – М.: Издательство ЭКСМО – Пресс, 2002. – 432 с.
6. Королів К. О кузнецах и кольцах // Толкієн Дж. Возвращение Беорхтнота и другие произведения / Пер. с англ. – М.: ЭКСМО – Пресс; СПб.: Terra fantastica, 2001. – 352 с.
7. Оден У. В поисках героя // Толкієн Дж. Возвращение Беорхтнота и другие произведения / Пер. с англ. – М.: ЭКСМО – Пресс; СПб.: Terra fantastica, 2001. – С. 268 – 296.
8. Толкієн Дж. Малые произведения: Стихи, сказки: Пер. с англ. / Дж.Толкієн. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2003. – 252 с.
9. Толкієн Дж. О волшебных историях // Толкієн Дж. Возвращение Беорхтнота и другие произведения / Пер. с англ. – М.: ЭКСМО – Пресс; СПб.: Terra fantastica, 2001. – С. 135 – 230.

REFERENCES

1. Bulhakov, M. (1988) Master i Marharyta: Roman [Master and Margaret]. Moscow: Hudozhnya literatura.
2. Henry, O. (1983) Ostannii lystok. Opovidannia. [The Last Leaf. Stories]. Kyiv: Molod'.
3. Zavad'ska, V. (2003) Sproba analizu khudozhnikh osoblyvostei tvoriv J. Tolkiiena «Hobbit, abo Tudy i nazad» ta «Volodar kilets» // Vsesvitnia literatura v serednikh navchalnykh zakladakh Ukrainy. [The attempt of the analysis of the peculiarities of «The Lord of the Rings» and «The Hobbit» by J.Tolkien's // Foreign Literature in Ukrainian Secondary Schools].
4. Zborov'ska, N. (2003) Psykhoanaliz i literaturoznavstvo: Posibnyk [Psychoanalysis and Literature Studies. Study guide]. Kyiv: Academy.
5. Carpenter, H. (2002) J. R.R. Tolkien. Byohrafiya. [J. R.R. Tolkien. Biography] Moscow: EKSMO – Press.
6. Korolyov, K. (2001) O kuznetsakh y koltsakh // Tolkien J. Vozvrashcheniye Beorkhtnota i drugie proizvedeniya [Of the Smiths and Rings // The Return of Beorkhtnot and other works]. Moscow: EKSMO – Press; St. Petersburg: Terra fantastica.
7. Oden, U. (2001) V poiskah geroia // Tolkien J. Vozvrashcheniye Beorkhtnota y druhye proyzvedeniya [In search for a hero // The Return of Beorkhtnot and other works]. Moscow: EKSMO – Press; St. Petersburg: Terra fantastica.
8. Tolkien, J. (2003) Malye proizvedeniya: Stihy, skazki. [Minor works: Poems, fairy tales]. Moscow: AST.
9. Tolkien, J. (2001) O volshebnykh istoriyah // Tolkien J. Vozvrashcheniye Beorkhtnota i drugie proyzvedeniya. [Of Fairy Tales // The Return of Beorkhtnot and other works]. Moscow: EKSMO – Press; St. Petersburg: Terra fantastica.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Козій – кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Наукові інтереси: особливості літературного процесу ХХ століття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Olha Kozi – Ph.D., associate Professor of Linguodidactics and Foreign Languages Chair, V.Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: the language of literary wares, the peculiarities of the literary process in XX – XXI centuries.

УДК 811.161.2'38+81'366.5

УКРАЇНСЬКЕ ПРОВАНСАЛЬСТВО В ДМИТРА ДОНЦОВА (ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Оксана МИКИТЮК (Львів, Україна)

e-mail: MykytyukStek@ukr.net

МИКИТЮК Оксана. УКРАЇНСЬКЕ ПРОВАНСАЛЬСТВО В ДМИТРА ДОНЦОВА (ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ)

У статті розглянуто «українське провансальство» як явище, що нівелює україноцентричну модель держави та руйнує засадничі ідеї поступу. Показано, як мовні засоби, які використовує Дмитро Донцов, увиразнюють аналізовану політичну домінанту.

Ключові слова: українське провансальство, політична домінанта, антитеза, метафора, Дмитро Донцов.

MYKYTYUK Oksana. UKRAINIAN PROVENÇAL PEOPLE BY DMYTRO DONTSOV (LINGUISTIC ASPECT)

The article considers the “Ukrainian Provençal People” as a phenomenon of Ukrainian history, which reduces the Ukrainian-centric model of the state and destroys the fundamental ideas of progress. The current political situation obliges us to make sociolinguistic and especially linguistic review of the works of a great publicist, whose merits to the Ukrainian state are indisputable. Thus, Dmytro Dontsov’s linguistic experience, whose style is marked by uncompromising, intellectual power and extraordinary expression, is incredibly interesting. The lexeme “Ukrainian Provençal People” is a core thread through all the works of a political thinker, this thought-making element of texts by Dmytro Dontsov formulates the main impetus for the development of a state-created world outlook. To clarify the position of the reader regarding the insignificance of the Ukrainian Provençal People, Dmytro Dontsov uses the definitions, motivates his words with the antithesis, comparison, contextual antonyms, and creates distinctive metaphors. The

study of the dominant "Ukrainian Provenzal People" allows us to show the expansion of the lexical composition of the language, to find out the change of language-thinking in a certain historical period, to develop the lexicographic principles of the formation of the linguistic fund, to recognize Dontsov's texts, to recreate Ukrainian realities and to understand the political situation today. The research proves that the formation of an elitist linguistic personality is impossible without studying the heritage of an outstanding thinker. The prospect of studying is the study of linguistic-stylistic features of Dmytro Dontsov's works as markers for the formation of a modern strong personality.

Keywords: Ukrainian Provenzal People, political dominant, antithesis, metaphor, Dmytro Dontsov.

Постановка проблеми. Політична домінанта «українське провансальство» важлива для розгляду в аспекті лексикології, історії, політики, оскільки дозволяє актуалізувати вирішення засадничих національних проблем та показати риси української ментальності в цілому.

Розвідка є частиною комплексного дослідження онімного зрізу текстів Дмитра Донцова, ядерним блоком яких є антропоніми, а периферійним – топоніми, теоніми, хрематоніми. Предметом дослідження є збірний образ українського обивателя, який Дмитро Донцов визначає як «українське провансальство».

Огляд останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Онімна лексика є об'єктом розгляду лінгвістики тексту [5; 12; 17; 24, с. 329–334], етнолінгвістики [2; 7; 13], лінгвонаціології [23], прагматики [3; 16] тощо. Численні праці присвячено аналізу власних назв у художніх творах [4; 6; 8; 22] та частково в науково-публіцистичних текстах [19; 21]. Проте ще з часу Незалежності існує потреба в опрацюванні матеріалу, який є вагомим ідейно-увиразнювальним ресурсом.

Формування завдання дослідження та матеріал дослідження. Метою статті є: проаналізувати лінгвістичне та інформаційне наповнення явища «українське провансальство» на основі матеріалу тексту «Націоналізм» Дмитра Донцова. Поставлена мета передбачає розв'язок таких завдань:

- з'ясувати соціолінгвістичні чинники, що зумовлюють необхідність вивчення політичної домінанти «українське провансальство» на сучасному етапі;
- охарактеризувати семантичне навантаження аналізованої лексеми в творі «Націоналізм»;
- подати індивідуально-авторські характеристики українського провансальства;
- виокремити мовні засоби, вжиті для характеристики провансальства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Для теперішнього суспільно-політичного життя, на превеликий жаль, характерне знецінення націєтворчих орієнтирів, оскільки:

- українські закони не захищають мови титульної нації. Наприклад, закон 5670-д, який ухвалено в першому читанні 4 жовтня 2018 року, орієнтує громадян у правовій царині (для працівників органів правопорядку), у сфері обслуговування, у медицині та в транспорті на мову, прийнятну для сторін. Отже, ймовірно, що на Закарпатті це може бути угорська мова, на Буковині – румунська, на Галичині – польська, на Сході – російська. Також цей закон гарантує навчання мовами національних меншин, містить статті про можливість інших мов у ЗМІ, культурному просторі тощо. Відтак не складно зрозуміти, що україноцентричний вектор розвитку нашої держави за умови ухвалення цього закону буде вщент зруйновано;

- міжнародна співпраця часто набуває космополітичних ознак, що за відсутності сильної національно-мовної свідомості призведе до звуження українського вектору. Це засвідчують такі факти: наші сусіди поляки закривають відділи україністики у вищих навчальних закладах, відтак українська література стає не українознавчою дисципліною, а лише частиною курсу з літератури. Для порівняння в нас є кафедри полоністики та численні школи з польською мовою навчання;

- освітня система, яка повинна формувати світогляд, також на сучасному етапі набуває антинаціональних ознак. Чого вартує намагання включити українську літературу (за шкільними програмами) в контекст світової, після чого учні втратять розуміння свого та чужого;

- релігійна царина зараз на вершині позитиву, бо новостворена Православна церква України отримала Томос, який гарантує церковну незалежність держави, проте, знову виринув антиукраїнський чинник. Про це свідчать слова патріарха Філарета, який зазначив,

що мова проповідей може бути і церковнослов'янською, і російською, і будь-якою іншою (повідомив 5 канал телебачення 13 жовтня 2018 р). Порівняймо, митрополит Іларіон (Іван Огієнко) у час формування Української незалежної соборної держави чітко наголошував на надважливій функції церкви в утвердженні української мови. У «Науці про рідномовні обов'язки» це звучить так: «Усі церковні Богослуження мусять відправлятися тільки живою мовою свого народу, як то було й у давнину», «За мовне винародовлення народу Церква несе найбільшу відповідальність».

Складно не згадати слова давніх римлян, які вважали: «Чия мова, того й влада», також свого часу Г.-Г Гадамер твердив: «Коли ми говоримо про споконвічність батьківщини, ми зараховуємо сюди передусім мову» [9, с. 188]. Тому в час такого згубного лібералізму чи демократизму (як різновидів всездозволеності) особливо актуальним є звернення до ідей «духовних пророків-націотворців – Т. Шевченка, Лесі Українки, В. Стефаника, Д. Донцова, Є. Маланюка, Ю. Клена, В. Стуса, Л. Костенко та ін.» [14, с. 12]. Розгляд текстів Дмитра Донцова вкрай важливий, бо це аналіз ідей щодо формування сильної української держави та виразний посыл для творення національної ідентичності. Крім того, своїми працями видатний мислитель, відомий теоретик та ідеолог українського націоналізму здійснив «інтелектуальний і духовний подвиг» [1, с. 29].

В аспекті шкіл та постатей українського національно-ментального простору надактуальним є розгляд української антиеліти, яку Донцов визначає передусім як *українське провансальство* (також назвами *провансальство*, *хуторянство*, *провінціалізм* та конкретними лексемами *провансалець*, *плебей*, *обиватель*). Поняття «провансальство» походить з Франції, оскільки це були мешканці Провансу, колись 10-мільйонного населення, яке втратило свою мову та державу, хоча історичні коріння сягають X ст., а «розквіт провансальської літератури і особливо ліричної поезії трубадурів припадає на XII–XIII ст.» [11, с. 62]. Денаціоналізація провансальців, втрата мови, нівелювання культури призвели до цілковитої асиміляції з сильнішим французьким народом. Дмитро Донцов переносить назву «провансальство» на українську політичну історію, бо бачить несміливість в українських провідників політичних вимог, їхні згубні федералістичні, автономістичні мрії [18, с. 83].

Зрозуміло, що викрити вади у суспільстві – це так само, як поставити діагноз в медицині, тому Дмитро Донцов намагається застерегти українців від явища провансальства, яке нівелює власну самобутність. Вади свого народу бачить і сучасник Донцова – геній Франко, який дає збірний образ українства, які працювали для чужого добра, а саме – для російської просвіти: «українці здавна шукали волі разом з чільними великоросами або й наперекір їм – се доказує довга низка імен...». Та висновкує: «Мені здається, що навпаки: коли б українці здавна були працювали *для себе*, для своєї національності, не оглядаючися на абстрактний общерусизм, то не тільки піддвинули б були Україну високо, але й загальнооруська й загальнослов'янська сила була б у сумі багатша та більша» [25, с. 180]. Відтак генії українського культурно-політичного простору завсідчують, що існує психотип людей, які не вміють боротися за власну тожсамість, не вміють бути господарями на своїй території та не вміють оцінити уроків минулого.

Політична домінанта «українське провансальство» в тексті «Націоналізм» (Львів-Жовква, 1926 р.) є смислотворчою одиницею, бо саме в цей волюнтаристсько-націоналістичний період (за визначенням керівника Науково-ідеологічного центру О. Багана [1, с. 29]) автор ставив за мету сформувати міцну українську державу, показати необхідність сильної керівної верстви, довести, що Росія є споконвічним ворогом України та подати засади українського націоналізму, основою якого є «традиція, від якої не можна ні відмовитися, ні відмахнутися» [15, с. 115].

Базовими для семантичного аналізу є дефініції, відтак доречно простежити цей лінгвістичний метод на основі праць Дмитра Донцова. Ідеолог українського націоналізму формулює таке визначення провансальства: «дивна мішанина з кирило-методіївства й драгоманівщини, легалістичного українофільства й народництва з їх крайніми течіями, марксизму й комунізму з одного боку, “есерівства” і радикалізму – з другого, нарешті – з правих ідеологій, починаючи від Куліша і кінчаючи неомонархізмом» [10, с. 26]. Нищівний удар автора стосується не лише комунізму, соціалізму тощо [20, с. 75–77], а й постатей

Драгоманова, який у всьому бачив союз з Росією, та Куліша з його потребою тихого щастя на хуторі. Відтак для сьогоднішньої ситуації очевидно є ідеологічна позиція Дмитра Донцова, який вмотивував, що угодовські концепції зі сильнішим, особливо в нашому випадку з російським сусідом (який провадить на українській території агресивно-загарбницьку політику) мають згубні наслідки для України. Варто наголосити, що І. Франко про «життя з сусідами» та про українсько-російську працю писав: «Все, що йде поза рами нації, се або **фарисейство людей**, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування однієї нації над другою, або **хоробливий сентименталізм фантастів**» (виокремлення моє – О. М.) [26, с. 284].

Основою творчої манери видатного публіциста є численні антитези, які він часто поєднує з антонімами. Наприклад, проблему відсутності національної програми в провансальців Дмитро Донцов пояснює так: «перемагала “мінімальніша” програма» [10, с. 101], а максимальну програму вини вважали за нереальну. Поряд з антонімами (*мінімальна – максимальна*), великий публіцист дає для увиразнення чітку антитезу щодо *української національної ідеї та угодовства*. Отже, провансальці не розуміли, що «українська національна ідея є революційна ідея», що «національна ідея – це ідея, яка керується гаслом “або – або”» [10, с. 101], не розуміли, що необхідні слова «експансія», «панування», «влада». Усі ці питання і поняття в тексті протиставлено угодовству, бо угодовець бореться не за владу, а за рівність, за визволення «ціною угоди з владою» [10, с. 101]. Викривально пояснює Д. Донцов, що боротьбу з ворожою ідеєю українське провансальство визнавало лише тоді, коли «противник не лишав жодної дороги до угоди» [10, с. 102]. Далі антитеза (*угода з примусу – угода «з “підскоком”, з захопленням, роблячи рекламу противникові»*) [10, с. 102]), що допомагає зрозуміти позицію мислителя. Розглядаючи думки провансальців, ідеолог українського націоналізму з прикрістю зазначає, що ідеї нашого провансальства перейшли до теперішнього демократизму.

Авторська антитеза *націоналізм нації – націоналізм провінції* слугує не лише для відтворення позиції провансальців, а й увиразнює термін *націоналізм*, який автор обстоює у численних працях як можливий вектор для розвитку могутності держави. Отже, провансалець не розумів *націоналізму нації*, бо це була «чисто релігійна ідеологія з волею будувати, з завойовницьким інстинктом, з жадобою панування й влади» [10, с. 111]. Провансалець розумів *націоналізм провінції*, тобто сентиментальну ідеологію, яка мала «“визволити” особу від усяких пут і забезпечити їй незакаламучене спокійне життя під чиймись опікунчиними крилами» [10, с. 111].

Антитеза *організація влади* та (на протилежному боці) *політика рідної дзвіниці*, що передбачає «порозуміння з кожночасовою московською владою (з царатом, демократією, соєтами)» [10, с. 97], відтворюють політичну зорієнтованість українського провансальства.

Помітно, що в текстотворенні Дмитра Донцова непересічну роль відіграють антоніми (наприклад, *нижчий – вищий, слабкий – сильний*). Автор характеризує провансальців, які були *нижчою* расою, а їхнім ідеалом була «“людяність”, взаємна симпатія, злагодження звичаїв – *чеснота слабих*, які не вмюють *стати сильними*» [10, с. 115] та протиставляє їм *чесноту сильних, вищих* рас, що визнавали боротьбу.

У досліджуваному матеріалі важливим елементом мовного стилю великого мислителя є контекстуальні антоніми. Наприклад, суть «народолюбного руху» нашого провансальства Дмитро Донцов передає так: «Він *дебатував* там, де мав *гукати* до мас. Він *критикував* там, де мав *публічно оскаржувати*, і *заключав угоду*, де мав *вести безкомпромісову боротьбу*» [10, с. 102–103]. Неймовірно цікаві контекстуальні антоніми: *спотужнення – схирлявіння*: «В них не було двох бігунів – “спотужнення життя” і “схирлявіння життя”» [10, с. 121], далі автор пояснює, що визнавав плебейський світогляд: «симпатію до слабшого, часом нікчемного», «брак віри в свою ідею»; крім того, українських провансальців «тягнуло до всього слизнякуватого, розпливчастого в поглядах» [10, с. 122].

Суть провансальського світогляду Д. Донцов подає не лише крізь призму яскравої антитези, а й методом нанизування однопланово негативних синонімних понять: «*провінціональний, парафіяльний, світогляд різного загумінку* і, ще стисліше – *плебейський світогляд*» [10, с. 121], який *визнає «гуманність» та «толерацію»* [10, с. 113] та *все*

доводить до порозуміння. Отже, за автором «Націоналізму», філософія провансальства – це «закон слабих тілом і духом» [10, с. 126].

Важливим інформативним засобом для характеристики ідеології Д. Донцова є метафора. Пояснюючи причини несформованої політичної нації в Україні, знаний публіцист описує позицію Драгоманова і цілого провансальства, яким властива засаднича ворожість до традиції, тому національну ідею треба було доводити або виводити з іншого твердження, а національні постулати неможливі, бо вини викликають гнів всесильних. Неймовірно метафорично про це говорить Д. Донцов, бо це «*тісна філософія політичного євнуха*» [10, с. 88].

Увиразненням творчої манери Д. Донцова є численні порівняння. Автор апелює до тварин, бо саме сильні та слабкі – це закон виживання в лісі, також «природа любить сильних, щоб світ не став слабким» (Л. Силенко). Тому в розумінні великого публіциста та знаного політичного теоретика наші провансальці – це «слабкі тварини, які бояться або не вміють засвоїти філософії сильних» [10, с. 136], крім того, «всі вони були факірами з психологією китайських кулів, зтуманілих кріликів, проповідників нової моралі серед орлів і беркутів» [10, с. 132]. Отже, *слабкі тварини, зтуманілі крілики* – це метафоричний образ українського провансальства.

Висновки з цього дослідження та перспективи. Виховання покоління борців – це тривалий процес, початок якого можна датувати національно-визвольною боротьбою козаків у період Запорізької Січі, продовжувати фактами існування Української повстанської армії (УПА) та на сучасному етапі пояснювати Помаранчевою революцією, Революцією гідності тощо. Тому політична ситуація зобов'язує нас зробити соціолінгвістичний та власне мовний огляд праць великого публіциста, заслуги якого перед українською державою незаперечні. Відтак неймовірно цікавий є мовний досвід Дмитра Донцова, стиль якого відзначається безкомпромісністю, інтелектуальною потугою та неординарним вираженням.

Лексема «українське провансальство» стрижневою ниткою проходить крізь усі твори політичного мислителя, цей смислотворчий елемент текстів Дмитра Донцова формулює основні посили в аспекті розвитку державотвірного світогляду.

Для увиразнення позиції в читача щодо нікчемності українського провансальства, Дмитро Донцов використовує дефініції, мотивує сказане антитезами, порівняннями, антонімами, нанизує однопланово синонімічні назви та творить самобутні метафори.

Вивчення домінанти «українське провансальство» дозволяє показати розширення лексичного складу мови, з'ясувати зміну мовомислення в певний історичний період, впізнати донцовський текст, відтворити українські реалії та розробити лексикографічні засади формування мовного фонду.

Перспективою роботи є вивчення лінгвостилістичних особливостей творів Дмитра Донцова як маркерів для утвердження сильної особистості та держави.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авторський проект доктора філології, професора Ірини Фаріон «Від книги до мети» (V–VI випуск). – Львів : ФОП Походжай М.М., 2018. – 44 с.
2. Барилова Г. К. Українська етнолінгвістика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. К. Барилова, К. Д. Глуховцева. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 228 с.
3. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: / Ф. С. Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
4. Белей Л. О. Українська літературно-художня антропонімія кінця XVIII – XX ст. / Л. О. Белей. Автореф. дис. на ... докт. філол. наук. Спеціальність 10.02.01 – українська мова. – Ужгород, 1997. – 48 с.
5. Богдан С. К. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень : методичні рекомендації для студентів-філологів / С. К. Богдан. – 2-е вид. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 28 с.
6. Боева Е. В. Оніми світового культурного кола у поетичних текстах М. Зерова / Е. В. Боева // Записки з українського мовознавства: Вип. 24. У 2-х томах. – Т. 1. – Одеса : Поли-Принт, 2017. – С. 108–116.
7. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с.
8. Гриценко Т. Б. Власні назви як засіб стилетворення в українській історичній прозі другої половини ХХ с. (на матеріалі романів про Б. Хмельницького) / Т. Б. Гриценко. Автореф. дис. на ... канд. філол. наук. Спеціальність 10.02.01 – українська мова. – К., 1998. – 17 с.
9. Гадамер Г.-Г. Батьківщина і мова / Г.-Г. Гадамер // Герменевтика і поетика. – Вибр. твори: пер. з нім. І. Коптілова. – К. : Юніверс, 2001. – 288 с.
10. Донцов Д. Націоналізм / Д. Донцов. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2006. – 236 с.

11. Дубічинський В. В. Основи загального та прикладного мовознавства : навч.-метод. посіб. / В. В. Дубічинський. – Харків : Друкарня Мадрид, 2016. – 220 с.
12. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. / Т. А. Єщенко. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.
13. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика. Нариси / В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 262 с.
14. Іванишин П. Печать духу: національно-екзистенціальна Франкіана / П. В. Іванишин. – Дрогобич : Відродження, 2006. – 96 с.
15. Квіт С. Дмитро Донцов: ідеологічний портрет / С. Квіт. Вид. 2-е, випр. і доп. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. – 192 с.
16. Космеда Т. А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській та російській мовах : автореф. дис. ... докт. філол. наук 10.02.01; 10.02.02 / Т. А. Космеда. – Х., 2001. – 32 с.
17. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і доп. / І. М. Кочан. – К. : Знання, 2008. – 423 с.
18. Кухта Б., Романюк А., Поліщук М. Хто є хто в європейській та американській політичній науці: Малий політологічний словник / Б. Кухта, А. Романюк, М. Поліщук / За ред. Б. Кухти. – Вид. 2-ге, переоб. і доп. – Львів : Кальварія, 1997. – 288 с.
19. Микитюк О. Антропонімний простір Дмитра Донцова як відтворення духовного та героїчного минулого українського народу / О. Микитюк // Лінгвістичні студії / Linguistic Studies: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса; гол. ред. А. П. Загнітко. – Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2017. – Вип. 34. – С. 170–175.
20. Микитюк О. Суспільно-політична термінологія Дмитра Донцова як основа українських державотвірних традицій / О. Микитюк // Куньч З. Й., Наконечна Г. В., Микитюк О. Р. та ін. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія. – Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2018. – С. 67–90.
21. Микитюк О. Уживання форм множини від власних назв у творі Дмитра Донцова «Дух нашої давнини» / О. Микитюк // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. № 2. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – С. 256–265.
22. Мойсієнко А. К. Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша : Монографія / А. К. Мойсієнко. – К. : Вид-во «Сталь», 2006. – 304 с.
23. Радевич-Винницький Я. К. Мовна складова національного буття: Студії з української лінгвонаціології / Я. К. Радевич-Винницький. – К. – Дрогобич : Посвіт, 2013. – 268 с.
24. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.
25. Франко І. Михайло П[етрович] Старицький / І. Франко // Зібр. тв.: у 50-ти тт. Показчик купюр / М. Г. Жулинський (голова) та ін.; ред.: Є. К. Нахлік. – К. : Наук. думка, 2009. – С. 179–180.
26. Франко І. Поза межами можливого / І. Франко // Зібр. тв.: у 50-ти тт. – Т. 45. – К. : Наук. думка, 1986. – С. 276–285.

REFERENCES

1. Avtorskyi proiekt doktora filologii, profesora Iryny Farion. (2018). «Vid knyhy do mety» (V–VI vypusk). [Author's project of Doctor of Philology, Professor Iryna Farion "From the Book to the Purpose" (V–VI issue)]. Lviv: FOP Pokhodzhai M.M.
2. Barylova, H. K. (2011). *Ukrainska etnolinhvistyka*. [The Ukrainian Ethnolinguistics]. Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka».
3. Batsevych, F. S. (2010). *Narysy z linhvistychnoi prahmatyky*. [Essays in the linguistic pragmatics]. Lviv: PAIS.
4. Beley, L. O. (1997). *Ukrayins'ka literaturno-khudozhnya antroponimiya kintsya XVIII – XX st.* [Ukrainian literary and artistic anthroponomy written at the end of the 18th-20th cc.]. Uzhhorod.
5. Bohdan, S. K. (2014). *Metody i metodyka linhvostylistychnykh doslidzhen': metodychni rekomendatsiyi dlya studentiv-filolohiv* [Methods and methodology of lingual-stylistic research: methodological recommendations for students-philologists]. Luts'k: Vezha-Druk.
6. Boieva, E. V. (2017). *Onimy svitovoho kulturmoho kola u poetychnykh tekstakh M. Zerova* // *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva* [Proper nouns of the world cultural circle in poetry texts by M. Zerov // *Notes on Ukrainian linguistics*]. Iss. 24. Vol. 1. Odesa : Poly-Prynt.
7. Holubovska, I. O. (2004). *Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu*. [Ethnic peculiarities of linguistic world images]. Kyiv: Lohos.
8. Hrytsenko, T. B. (1998). *Vlasni nazvy yak zasib styletvorennya v ukrayins'kiy istorychniy prozi druhoyi polovyny XX s. (na materialy romaniv pro B. Khmel'nyts'koho)*. [Proper names as a means of creating of the style in the Ukrainian historical prose of the second half of 20th c. (based on the novels of B. Khmelnytsky)]. Kyiv.
9. Gadamer, H.-G. (2001). *Batkvshchyna i mova* // *Hermenevtyka i poetyka*. [Fatherland and language // *Hermeneutics and poetics*]. Kyiv: Yunivers.
10. Dontsov, D. (2006). *Natsionalizm* [Nationalism]. Vinnytsia: DP "DKF".
11. Dubichynskyi, V. V. (2016). *Osnovy zahalnoho ta prykladnoho movoznavstva* [Fundamentals of General and Applied Linguistics]. Kharkiv: Drukarnia Madryd.
12. Yeshchenko, T. A. (2009). *Linhvistychnyy analiz tekstu: navch. posib*. [Linguistic analysis of a text: Tutorial]. Kyiv: VTs "Akademiya".
13. Zhaivoronok, V. (2007). *Ukrainska etnolinhvistyka. Narysy* [The Ukrainian ethnolinguistics. Essays]. Kyiv: Dovira.
14. Ivanyshyn, P. (2006). *Pechat dukhu: natsionalno-ekzystentsialna Frankiana* [The trail of spirit: national-existential Frankiana]. Drohobych: Vidrodzhennia.

15. Kvit, S. (2013). Dmytro Dontsov: ideolohichniy portret [Dmytro Dontsov: ideological portrait]. Lviv: Halytska vydavnycha spilka.
16. Kosmeda, T. A. (2001). Aksiolohichni aspekty prahmalinhvistyky: zasoby vyrazhennia katehorii otsinky v ukrainskii ta rosiiskii movakh [Axiological aspects of pragmalinguistics: expressive means of evaluation category in the Ukrainian and Russian languages]. Kharkiv.
17. Kochan, I. M. (2008). Lnhvistychnyy analiz tekstu: navch. posib. [Linguistic analysis of a text: Tutorial]. Kyiv: Znannya.
18. Kukhta, B., Romaniuk, A. & Polishchuk, M. (1997). Khto ye khto v yevropeiskii ta amerykanskkii politychnii nauks: Malyi politolohichniy slovnyk [Who is who in European and American political science: Small Political Science Dictionary]. Lviv: Kalvariia.
19. Mykytyuk, O. (2017). Antroponimnyi prostir Dmytra Dontsova yak vidtvorennia dukhovnoho ta heroichnoho mynuloho ukrainskoho narodu // *Lnhvistychni studii* [Anthroponymic Space of Dmytro Dontsov as Recreation of Spiritual and Heroic Past of Ukrainian People // *Linguistic Studies*]. Iss. 34. Vinnytsia: DonNU im. Vasylia Stusa.
20. Mykytyuk, O. (2018). Suspilno-politychna terminolohiia Dmytra Dontsova yak osnova ukrainskykh derzhavotvirnykh tradytsii // *Teoriia termina: konkretyzatsiia leksyko-semantychnykh paradyhm: monohrafiia*. [Socio-political terminology of Dmytro Dontsov as the basis of Ukrainian state-building traditions // *Theory of the term: specification of lexical-semantic paradigms: monograph*]. Lviv: Halytska Vydavnycha Spilka.
21. Mykytyuk, O. (2015). Uzhyvannya form mnozhyny vid vlasnykh nazv u tvori Dmytra Dontsova “Dukh nashoyi davnyny” // *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Filolohichni nauky*. [The use of the plural forms created from the proper names in the work of Dmytro Dontsov “The spirit of our past” // *Journal of Zaporizhzhya National University. Philology*]. Iss. 2. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet.
22. Moysiyenko, A. K. (2006). Slovo v apertseptsyiniy systemi poetychnoho tekstu. Dekoduvannya Shevchenkovoho virsha: Monohrafiya. [Word in the apperception system of the poetic text. Decoding of Shevchenko poem: Monograph]. Kyiv: Stal'.
23. Radevych-Vynnytskyi, Ya. K. (2013). Movna skladova natsionalnoho buttia: Studii z ukrainskoi lnhvonatsiolohii. [Linguistic constituent of national existence: Workshops in the Ukrainian linguonatiology]. Kyiv; Drohobych: Posvit.
24. Selivanova, O. O. (2011). Lnhvistychna entsyklopediya. [Linguistic Encyclopedia]. Poltava: Dovkillya-K.
25. Franko, I. (2009). Mykhailo P[etrovych] Starytskyi // Zibr. tv.: u 50-ty tt. Pokazhchyk kupiur. [Mykhailo P[etrovych] Starytskyi // Collected works in 50 volumes. Pointer of exclusions]. Kyiv: Naukova dumka.
26. Franko, I. (1986). Poza mezhamy mozhylyvoho // Zibr. tv.: u 50-ty tt. [Outside the Possible // Collected works in 50 volumes]. Vol. 45. Kyiv: Naukova dumka.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Оксана Микитюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка».

Наукові інтереси: культура мовлення, лексикологія, лінгвістика тексту, лінгвоперсоналогія, термінологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Oksana Mykytyuk – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department at the Lviv Polytechnic National University.

Scientific interests: speech culture, lexicology, applied linguistics, linguopersonology, and terminology.

УДК 821.161.1.09 Бродський

СПЕЦИФІЧНА РОБОТА ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДІЙСНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ Й. БРОДСЬКОГО)

Інна ПЕРЦОВА (Кропивницький, Україна)

e-mail: iperцова@mail.ru

ПЕРЦОВА Інна. СПЕЦИФІЧНА РОБОТА ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДІЙСНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ Й. БРОДСЬКОГО)

У статті аналізується роль фактора людської свідомості в процесі трансформації реального світу в світ поетичний. Одним з проявів людської свідомості є світогляд, тобто своєрідна система поглядів на об'єктивний світ і місце людини в ньому, ставлення людини до навколишнього світу і до самої себе, а також зумовлені цими поглядами основні життєві позиції людей, їх переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності, ціннісні орієнтири. Цікавий матеріал для таких спостережень дає поезія Й. Бродського.

У статті представлений літературний коментар до його вірша «Дебют». Однією з причин смислових змін слів у поезії Й. Бродського є специфічна робота людської свідомості, яка сприймає різного роду семантичні зміни не тільки завдяки відбиттю об'єктивної дійсності, але і завдяки його творчій обробці.

Ключові слова: традиції, концепт культури, людська свідомість, індивідуальна свідомість, загальнолюдські цінності, суспільна свідомість, семантика, смислові трансформації.

PERTSOVA Inna. SPECIFIC WORK OF HUMAN CONSCIOUSNESS IN THE LINGUISTIC INTERPRETATION OF REALITY (BASED ON POEMS BY Y. BRODKYI)

One of the epistemological factors that determine semantic transformations in fiction is specific work of human consciousness, which reflects the creativity of human thinking, the active role of the human mind in understanding the world around through language.